

Poštovana Gospodo znanstvenici s Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, u privitku Vam šaljem Predložak novog pravopisa. On je utemeljen na praktičnosti da ga svaka i manje školovana osoba može lako naučiti. Do predloška novog pravopisa došao sam pišući filozofsko-teološko djelo Bestemeljni Bog, čovjek i svijet. Također, predloženi novi pravopis u većem dijelu se temelji na predlošku novog pravopisa kojeg je zagovarao pokojni profesor Škarić. Radovalo bi me da smognete hrabrosti predložiti radikalnija rješenja, a ne samo kozmetičke prepravke. Predložite i ozakonite više varijanti pisma pa će se nakon par godina utvrditi koja je varijanta najzastupljenija. Omogućite da ljudi pišu koji žele samo /č/ i /đ/ (poput mene), a oni koji vole i znaju neka pišu /ć/ i /ć/ te /đ/ i /dž/ i brojne druge stvari. Lijep pozdrav svima, Marijan Rogina - August

Predložak novog pravopisa

Izvorno djelo *Bestemeljni Bog, čovjek i svijet* je napisano po predlošku novog hrvatskog pravopisa. Stoga smatram potrebnim da u ovom zasebnom izdanju trećeg dijela predmetnog spisa, predstavim taj predložak novog hrvatskog pravopisa. On sadrži samo 28 slova i isto toliko glasnika, te predlaže izmjene u pisanju: rječi, imena, predmetka i drugo.

Sažeti prikaz novog hrvatskog pravopisa

1. Predložak novog hrvatskog općeg pravopisa čine 28 znakova koji se sastoje od: 26 slova i 2 dvoslova, to jest čine 28 jasnih glasnika.

Slovni znakovi su:

a, b, c, č, d, đ, e, f, g, h, i, j, k, l, lj, m, n, nj, o, p, r, s, š, t, u, v, z, ž, dakle, ukupno 28 razlikovnih znakova koji čine 28 razlikovnih glasnika.

2. Dvoslovi /lj/ i /nj/ kao znakovi se zadržavaju jer ne predstavljaju nikakvu poteškoću u pisanju i čitanju. Naime, u hrvatskom jeziku se ne pojavljuju osnovne rječi (izuzev slože-nica) sa *lj* i *nj* u kojima bi trebalo čitati *l-j* i *n-j* kao zasebne glasnike.

Slovo /ć/ i dvoslov /dž/ se ukidaju, odnosno svode se na /č/ i /đ/, budući da ne predstavljaju nikakve zasebne glasnike, nego se odnose samo na naglasak/prozodiju (prozodia = skup pravila o dužini slogova).

3. Prividni dvoglasac /ie/, koji se inače pisao kao /ije/, nije zaseban glasnik, nego je skup od dva glasnika /j/ i /e/, stoga je sljed /je/ glasovno uvijek isti, bez iznimaka, u svim rječima oblika: *grjeh-grješnik, grješka-grješiti, pogrješka-pogrješiti, rječ-rječnik, svjet-svjetski, vrijeme-vremenski...*, naravno, uz uvažava-nje različite duljine glasnika /e/. Troslov /ije/ ima svoje čvrsto mjesto u mnogim hrvatskim rječima kao što su: *čije, grije, lije, nije, pije, prije, vedrije, vrije...*, te je rezerviran za takve rječi. Znači, tamo gdje /ije/ nije u korjenu rječi – ne piše se, nego se piše /je/, bez obzira što će se kod nekih rječi čuti uglavnom /e/, slične oblike imamo i kod drugih hrvatskih rječi.

4. Naglasak se odnosi na ton i duljinu naglašenih slogova, koji se za sada ne označavaju. Ali, ukoliko tekstovna cjelina ne uklanja moguću dvoznačnost rječi, tada treba upisati naglasak, kao što se i do sada činilo. Podjednako važi da se naglasak starog dugog jata ne označava, kao što se isti ne označava i kod ostalih samoglasnika – jednako se piše /e/ u: *cvjet, cvjetovi, ljep, ljepota...* Kad od starog dugog jata nastane /ije/ koje je u temelju rječi, piše se *ije* koje se tada jasno i čujno izgovara, npr.: *bije, čije, dvije, kasnije, lije, nije, pije, prije, sije, vedrije, umije, vije, vrije* itd.

5. Kada se grafički znakovi/slova u rječi izgovaraju svojim tipičnim glasnikom, to jest, kako se pojedino slovo čita, tada isti pisani grafički znak u rječi predstavlja i svoj glasnik: npr.: *vjera, stablo, kuća...* Međutim, kad izgovorna pravila zahtjevaju preinačen izgovor slova, tada se rječi pišu isključivo kako se misle, a ne kako se izgovaraju, na primjer: *bessmisleno, bezznačajno, gradski,*

hrvatski, iz škole, jedanput, najjači, sad ću, svjedočba, vrijeme, vremena, vrijedi, vrijednota..., dok u izgovoru čujemo: [besmisleno], [beznačajno], [gracki], [hrvacki], [iškole], [jedamput], [najači], [saću], [svjedođba], [vrijeme], [vremena], [vrijedi], [vrednota]...

6. Ništa se ne piše kad ne postoji namjerni čujno jasan glasnik, već se on samo prigušeno javlja prema pravilima govora. Tako se primjerice misli i piše: *bio, bicikl, kemia, Mia, radio, ZG...*, a izgovara se: [bi¹o], [bicikl^a], [kemi¹a], [Mi¹a], [radi¹o], [Z^oG^o]..., Kad se međutim glasnik /j/ nalazi u temelju riječi neizbježno, a ne slučajno, onda se u njoj uvijek piše: npr.: *čijom, dvaju, koja, medij, pijem, svoji, studij, vedrije, vrijednota, vremena* itd.

7. Jezične riječi treba pisati s razmakom, kao što je već ustaljeno u našoj pravopisnoj praksi, npr.: *bit će, ne bih, ne ću, ne ćemo, ne znaš, u se, znao je...* U pogledu jotacije, gubljenja suglasnika, jednačenja suglasnika, promjene suglasnika /k/, /g/, /h/, zamjene /l/ sa /o/, prijeglasa, navezaka i rečeničnih znakova, potrebno se držati tradicijskih pravila uz određena poboljšanja.

8. U pisanju predmetka (rječica koja se stavlja ispred druge riječi da zajedno tvore novo značenje), dobro je koristiti sljedeće jednostavno pravilo kako bi se izbjegle dvojbe; tu spadaju rječice: /bez/, /bes/, /iz/, /is/, /od/, /ot/, /pod/, /pot/, /pred/, /pret/ i druge. Kod pisanja predmetka treba uvažavati postojeću pravopisnu praksu jasnijeg značenja određene riječi.

U pisanju /iz/, /is/ i /bez/, /bes/ služiti se jednostavnim pravilom: /is/ i /bes/ se piše samo kada dolazi ispred riječi koje počinju sa slovom /c/, /e/, /h/, /i/, /k/, /p/, /s/, /t/, /u/. Za lakše snalaženje zapamtiti rječice: **hec, kis, put**. U svim ostalim slučajevima se piše /iz/ i /bez/. Primjeri: *beskonačno, besplatno, bessraman, bessan, bessvjest, besstidno, bezznačajno, iscrpan, isijerati, isseliti, iseljenik, ishitriti, iskaz, ispad, izšamarati, izčetskati, izčitati, izšibati...*

Za predmetke /od/, /ot/, /pred/, /pret/, /pod/, /pot/, zapamtiti pravilo – /ot/, /pret/, /pot/ se pišu samo kada dolaze ispred riječi koje počinju sa slovom /h/, /k/ /p/, a to su početna slova prije spomenutih rječica: **hec, kis, put**. U svim drugim slučajevima piše se /od/, /pred/, /pod/. Za neke riječi koje postaju predmetak i često umetak kao što je /prije/ i neke druge, ostaju uglavnom nepromjenjene – ali sve to treba još dobro preispitati.

9. Pisanje vlastitih imena – mogu biti jednočlana i višečlana.

– *Jednočlana imena* – uvijek se pišu velikim početnim slovom.

– *Višečlana imena* – prvi član se uvijek piše velikim početnim slovom, bez obzira o kojoj se vrsti riječi radi. Pomoćne riječi i dodaci uvijek se pišu malim početnim slovom – ukoliko nisu prvi član imena. Ostale riječi višečlanih imena pišu se prema predloženom pravilu:

– *Osobna imena* – izuzeta su iz svih pravopisnih pravila. Svi članovi imena pišu se uvijek velikim početnim slovom osim pomoćnih riječi. Svaka osoba zadržava pisanje svog imena na već postojeći način, odnosno, može ga promijeniti ili nadopuniti prema svojoj želji.

– *Ostala imena* – prvi član imena/naziva uvijek se piše velikim početnim slovom, a pomoćne riječi i dodaci pišu se malim početnim slovom; ukoliko nisu prvi član. Ostali članovi višečlanih imena pišu se na dva načina:

– *velikim početnim slovom*: (1) kada se sami po sebi tako pišu; (2) kada se radi o imenima: država, naselja, stanovnika, vjerskih i društvenih ustanova, društvenim subjektima...; (3) kada nastaje prijenos općeg značenja rječi u dio vlastitog imena, odnosno, kada rječ nema doslovno značenje.

– *malim početnim slovom*: pišu se ostali članovi imena, odnosno rječi, koje imaju doslovno značenje.

Primjeri: Antun Gustav Matoš; Leonardo da Vinci; Gospa Snježna; Katolička Crkva; Srpska Pravoslavna Crkva; Sveta Stolica (ustanova); Hrvat; Republika Hrvatska; Republika Srbija; Zemlja Izlazećeg Sunca (Japan); Plitvička jezera; Bliski istok; Tih ocean; Veliki koraljni greben; Pod Zidom (ulica); Zagorska ulica (ulica); Jadran; Jadransko podmorje; Berlinski zid; Dugi otok (otok); Zlatni Rat (osebujna plaža); Gorski Kotar (geografsko područje); Mlječna Staza (naša galaktika); Veliki prasak (ime teorije); Drugi svjetski rat; Nobelova nagrada; Hrvatska Narodna Banka (ustanova); Večernji list (novine); Večernji List (privredni subjekt); Bestemeljni Bog, čovjek i svjet (spis); Hrvatski opći leksikon (leksikon); Tehnički leksikon; Zagrebačka Banka (privredni subjekt); Zagrebačka banka (jedna od njenih poslovnica); Leksikografski Zavod Miroslav Krleža (ustanova); Opća i nacionalna enciklopedija u 20 knjiga; Auto servis Marko; Auto Kuća XY – prodaja i servis automobila...

Popratno objašnjenje

Već dugi niz godina mislim da postojeći hrvatski pravopis nije valjan, potrebno ga je izmjeniti kako bi ljudi bez većih teškoća mogli ispravno pisati. Često se događa da čovjek završi visoke škole i ostane nepismen. Osobno prema njemu nisam u mogućnosti bez tehničkih pomagala napisati neki rad ispravno. Postojeći pravopis doživljam kao neku mješavinu svega i svačega; ustvari, to je smjesa fonetskog i fonološkog pisma, bez jasnih načela i s mnogo iznimaka.

Istodobno, dok sam tragao za uobličjenjem praktičnijeg hrvatskog pisma, profesor Ivo Škarić (–2009) je objavio znanstveni članak *Kakav pravopis*¹. Uspoređujući moje zamisli kako bi trebao izgledati novi pravopis, s iznjetim predloškom profesora Škarića, ostao sam ugodno iznenađen. Oduševio sam se što još netko, tko je stručnjak u ovom području, razmišlja poput mene. Uočio sam da nema velike razlike u našim mišljenjima, osim u nekim područjima. Stoga sam se odlučio držati njegovog predloška pravopisa svugdje gdje se naše mišljenje podudara.

Dakle, prije iznjeti tekst skraćenog prikaza novog pravopisa u 9 točaka je u većem dijelu prerađeni sažeti predložak novog pravopisa profesora Škarića. Prepravke koje sam učinio ne mjenjaju bit onoga za što se zalagao Profesor. Moje viđenje pravopisa nije znanstveno nego praktično. Osobno sam proveo skoro četvrt stoljeća (jednu godinu manje) u školskim klupama i na koncu ostao nepismen. Kao nestručnjak za jezik i pismo promatram pravopis iz drugog kuta, nego što to čine stručnjaci.

Razlike između mojeg i Škarićevog mišljenjima pojavljuju se u pogledu slova /r/ i kod nekih drugih pravopisnih područja. Škarić je mišljenja da se uvede

---

¹ Usp. ŠKARIĆ, Ivo: *Kakav pravopis* (Izvorni znanstveni rad – studija), u: GOVOR, časopis za fonetiku, god. XVIII, br. 1, Filozofski fakultet Zagreb, 2001, 1-32.

slogovno "r", koje bi se pisalo kao što se piše u stručnim djelima: s kružićem ili crticom ispod slova. Sa znanstvenog gledišta nije sporno postojanje suglasničkog i slogovnog "r", ali neprihvatljivo je uvoditi razliku između njih u općoj pismenoj komunikaciji, jer je protivnost minimalna – slična razlika je između /ć/ i /č/ koja se ukida. Na koncu, i do sada u pisanju i izgovoru slova "r" nije bilo nikakvih problema. Nadalje, moji prijedlozi promjena se odnose na izmjene, dopune i pojašnjenja ostalih dosadašnjih pravopisnih područja.

Izvorno djelo *Bestemeljni Bog, čovjek i svijet* je napisano prema predlošku novog pravopisa s namjerom da se pokrene promjena postojećeg, koji nije praktičan. Najbitnije je kod predložene promjene njegov jednostavnost i smislenost, da većina ljudi može s lakoćom pisati ispravno. Pravopis treba biti utemeljen na jasnim načelima pisanja. Riječi treba pisati kako se misle (također i po važećem pravopisu se brojne riječi pišu tako), a ne kako se izgovaraju. Pravopis mora biti jasan i jednostavan da ga čovjek lako usvoji, a ne da "buba" napamet pojedine riječi i besmislena pravila, kako bi mogao ispravno pisati.

Tako u predmetnom izvornom članku profesora Škarića prepoznao sam moje dugogodišnje nastojanje, da se konačno krene u promjenu nepraktičnog pravopisa. Vjerujem da ima puno stručnih ljudi poput Škarića koji uviđaju nepraktičnost istog. Na taj način sam dobio dodatno ohrabrenje i odlučnost da ovo djelo napišem po prije iznijetom predlošku novog pravopisa.

Svjestan sam činjenice, da iznijeti predložak ne će biti po volji mnogih ljudi, bilo stručnjaka ili nestručnjaka. Vjerojatno će se naći oni koji će reći: Što se jedan nestručnjak "petlja" u stvari za koje nije stručan? Smatram, da svatko može izraziti svoje mišljenje, jer neprihvatljivo bi bilo uskraćivanje iznošenja mišljenja onih koji drukčije misle. Pravopis nije svojina samo određene grupe ljudi, nego čitavog naroda.

S osjećajem punog razumijevanja shvaćam poštovane stručne i nestručne osobe koje smatraju da pravopis sadrži puno više od same praktičnosti. Ali, te osobe ipak trebaju pokušati razumijeti i druge ljude koji drukčije misle. Treba imati na pameti, da u ovom promjenjivom svijetu nema ničeg apsolutnog, čovjek se mjenja, njegova kultura, navike, jezik i sve drugo, pa tada i način pisanja sigurno podlježe promjeni.

Jezik je sredstvo komunikacije, stoga je pravopis pomagalo jeziku da se na što jednostavniji način prenese misao/rječ. Zato se on, budući da je u službi jezika, treba oblikovati tako, da najveći mogući broj ljudi dotičnog jezika može ispravno pisati.

Kako s lakoćom ispravno pisati bez tehničkih pomagala, nudi upravo iznijeti predložak novog pravopisa. Da je on smislen i praktičan uvjerio sam se prilikom pisanja izvornog spisa. Prema njemu se s lakoćom može pisati bez dvojbi, jer je jednostavan i ima logički smisao. On izražava jasan i poseban hrvatski identitet pisma. Dakle, u prije iznijetom sažetku novog pravopisa iznijet je osnovni okvir, dok određene detalje treba još pojasniti. Osnovna načela, iznimke, naglaske i pojašnjenja trebaju doraditi stručnjaci. Cjeli fond hrvatskih riječi, uključujući i udomaćene strane riječi, treba preispitati i uskladiti s novim pravopisom.

Neki oblici rječi:

B _ beskorisno, besprijekorno, besmisleno, bessmrtnost,

- bezzivotno, bjel, bjelina, bjelo, bjelolik, bljed, bljesak, blještati,
- C – cjediti, cjel, cjelina, cjelovit, cjena, cjenik, cjep, cjepanica, cjev, cjevni,
- D – dieceza, dieta, dietalan, djeca, dječji, djete, djelo, dio, dijeliti, dijela
- G – grijeh, grješiti, grješnik, grješka,
- I – iskaz, isključivo, iskustvo, isseliti, issušiti, istaknuti, istina, izčekujemo, izčitati, izčupati, izmjena, iznjedriti, iznjeti izreči, izreka, izrekao, izričito,
- K – kompliciranje, kompliciranii, korjen, korjenit, krjepiti, krjepost,
- L – lječnik, ljek, ljekarna, ljen, ljep, ljepota, ljeska, ljev, ljevak, ljevati, ljevo,
- M – medij, medijski, milenij, milenijski, mjeh, mjena, mjenjač, mjenjačnica, mjenjati, mjesiti, mješalica, (umjesto "mag." za magistar bolja je izvorna skraćunica "mr.").
- N – napredak, napreduje, naprijed, nije, niječe, niječno, nijekati, nijem, nijema, nijemak, njedra, njega, njegov, njegovati, Njamac, njemački, Njemica, nježan,
- O – odjelit, odjeliti, odjeljak odljepiti, odljepljivati, odumrjeti, oduprjeti, oprjeka, oprječno, orient, orjentir, orjentacija, othrvati, otprilike,
- P – podjela, podjeliti, pogrješiti, pogrješka, policia, policai, policaići, policiski, poslije, posljedan, posljedica, posljednjih, potpun, potreba, povrjeda, povrjediti, povrjeditelj, predložak, predočba, prelac, prelagati, prelaziti, prelet, preljep, prethodnik, priječi, prijelaz, prijelazi, prijenosnik, prijeporno, prijestolje, prijeteći, prijevara, primjeniti
- R – razumijem, razumijeti, razumijevanje, rječ, rječni, rječnik, rjeka, rjekom, rješiti, rjetko,
- S – sječa, sječanj, sjed, sjedalica, sjedati, sjedeći, sjednica, sjevati, sljed, sljedba, sljedeći, sljedi, smjeh, sprječava, sprječiti, srjeda, strjela, strjelac, strjelica, studij, studije, studiji, studijski, susljedni, suvrjemenno, svjest, svjesno,
- T – tjednik, tjek, tjelo, tjesno, tjesto, tjesnac, trjebiti, trjezno,
- U – umije, umiječe, umijeti, umjesiti, unaprjed, unaprjediti, upotrijebiti, uvrjeda, uvrjediti, uvrjeditelj.
- V – vječan, vječe, vjek, vjesnik, vjest, vrjedi, vrjednosni, vrjednost, vrijeme, vremenski, vrjednota,
- Z – zaprječiti, zaprjeka, zapovjed, zapovjediti, zjevati, zjevkatii, zloupotrijebiti, zvjer, zvjerinjak,

*Ako strana rječ/naziv nužno ima zadnje ili predzadnje slovo /j/, tada ga zadržava u svim oblicima, npr.: Himalaja, Hebrej, medij, litij, silicij...